Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta
Katedra hudební výchovy
2015

Hudební činnosti v logopedické prevenci
Pracovní listy pro předmět Hudební činnosti v MŠ I, II

Mgr. Milena Kmentová

Materiál vznikl s podporou interního rozvojového projektu:
Implementace nových metod a učebních materiálů v oblasti hudební výchovy do studijních programů učitelství pro mateřské školy

Řešitel: **Mgr. Milena Kmentová**
Garant**: doc. PaedDr. Miloš Kodejška, CSc.**

Dostupné ke stažení na
http://pages.pedf.cuni.cz/khv/studium/predskolni-pedagogika-a-vychovatelstvi/ucitelstvi-pro-ms/studijni-materialy-ke-stazeni/

Mgr. Milena Kmentová – Hudební činnosti v logopedické prevenci
Hudební činnosti v MŠ – Pracovní list č. 1

Koncovky sloves

Jednou z potíží, které mají děti s OMJ při osvojování češtiny, jsou koncovky **příčestí minulého v mužském a ženském rodě** – *Honzíček skákal / Mařenka skákala*. Zejména chlapci s neslovanským mateřským jazykem přejímají od učitelek a vychovatelek ženskou koncovku –la. (Přechodně tímto stádiem prochází i řada českých hochů, ale v období nástupu do MŠ je toto stádium většinou překonáno.)

Učitelka předzpívává dětem, co dělala holčička, děti doplňují, co dělal kluk. Vlastní jména necháme stejná během celé činnosti, použijeme papírovou loutku / obrázek / fotku dívky a chlapce. Ostinátní melodii zazpíváme předem na neutrální slabiku (na, la), můžeme doprovodit na nástroj.

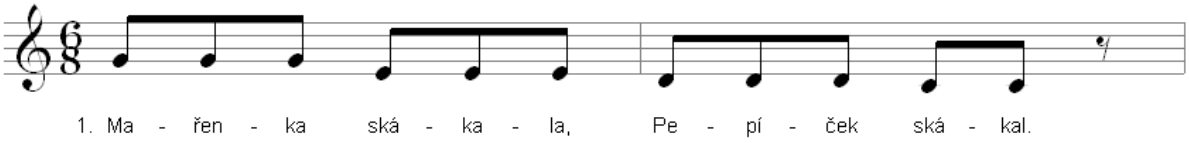

Vytvořte vlastní variace možných ostinátních melodií. Dodržujte počet slabik ve slovech.

Vytvořte slovní zásobu v následujících skupinách sloves:
tříslabičné – dvouslabičné

Mařenka	**Pepíček**
plavala	plaval

dvouslabičné – jednoslabičné

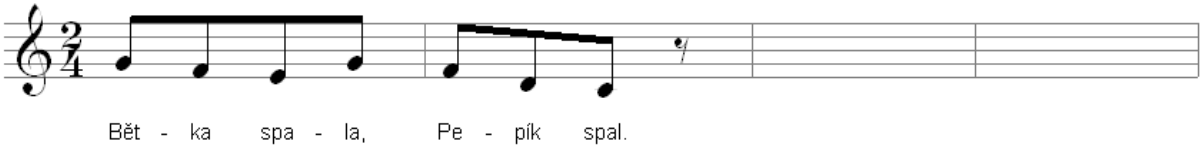

Bětka	**Pavel**
spala	spal

zvratná slovesa

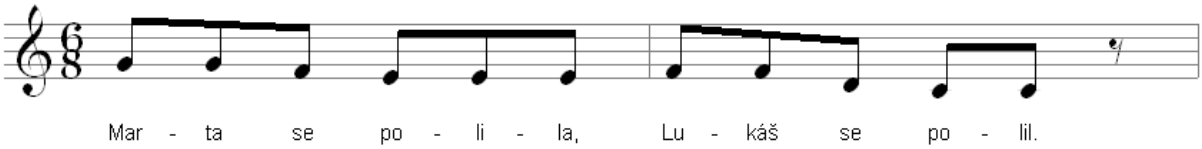

Marta se	**Lukáš se**
polila	polil

Další variace činnosti vzniknou obrácením pořadí, kdy děti budou doplňovat, co dělala holčička. (Tato varianta ovšem nereaguje na problém popisovaný v úvodu tohoto pracovního listu.)

Mgr. Milena Kmentová – Hudební činnosti v logopedické prevenci
Hudební činnosti v MŠ – Pracovní list č. 2

Pěvecké činnosti pro sluchové vnímání a diferenciaci samohlásek

Při vývoji fonematického uvědomování v předškolním věku stojí sluchová diferenciace samohlásky na samém konci vývojové řady této dovednosti. Následující činnost má potenciál hravým způsobem tuto dovednost stimulovat. Kromě toho rozvíjí sluchovou krátkodobou paměť melodie i textu, vede k odstraňování agramatismů.

Děti opakují po učitelce každý předzpívaný takt. Zpěv se pak přeruší a učitelka se ptá: co bylo zelen**é**? Zelen**á**? Zelen**ý**? Děti vzpomínají a doplňují. Slovní spojení můžeme znovu přezpívat.

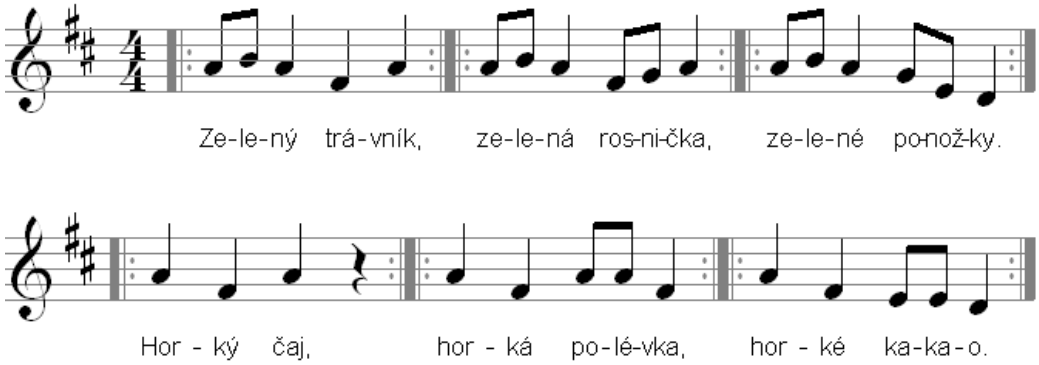

Vytvořte vlastní variace možných ostinátních melodií – dodržujte ukončenost melodie ve třetím taktu (na tónu d1).

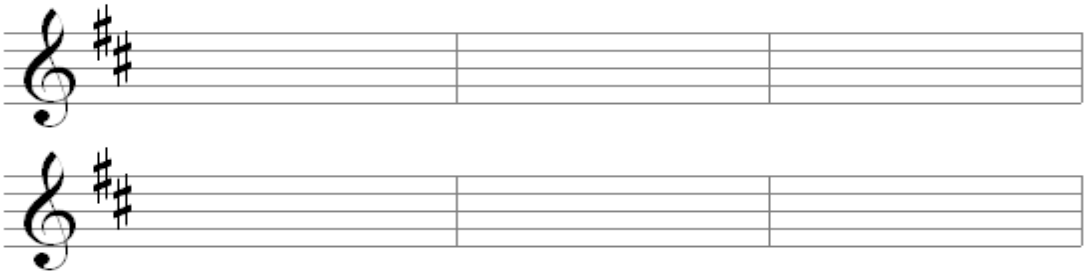

Vytvořte vlastní zásobu vhodných slovních spojení. Využijte dvojic opozitních adjektiv.
(Vytvořte k některým slovním spojením ilustrace - pro děti s OMJ.)

studen**ý**	studen**á**	studen**é**
plný		
prázdný		

Mgr. Milena Kmentová – Hudební činnosti v logopedické prevenci
Hudební činnosti v MŠ – Pracovní list č. 3

Pěvecké činnosti pro diferenciaci samohlásek
Učitelka předzpívává dětem slovní spojení obsahující jedinou samohlásku (pětislabičná nebo čtyřslabičná slovní spojení). Děti opakují zpěvem. Opět volným tempem na jednom tónu nebo jednoduché melodii prozpíváme danou samohlásku, uvolněně, ale zřetelně artikulujeme. Po několika slovních spojeních vložíme zpěv pouhé samohlásky.

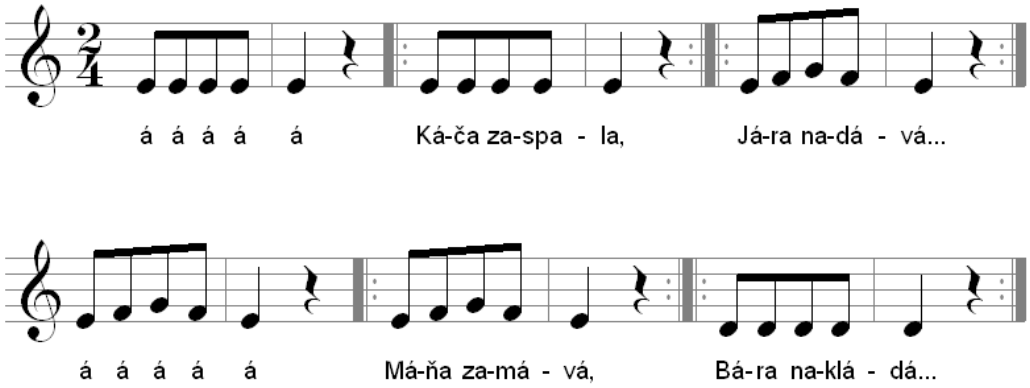

Vytvořte zásobu **pětislabičných** slovních spojení.

A	**E**	**I**	**O**	**U**
Káča zaspala	věřte, nevěřte	vidím silnici	Oto, do toho	budu u sudu

Možné melodie na prozpěvování čtyřslabičných slovních spojení

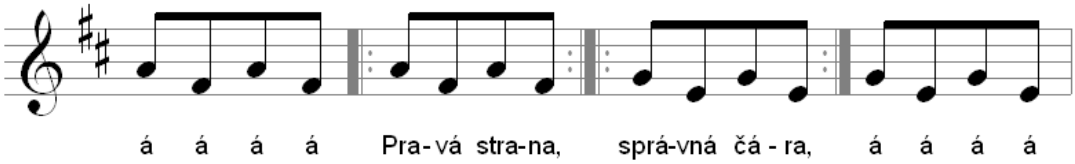

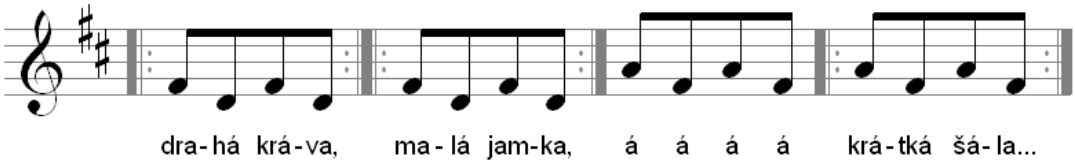

Vytvořte zásobu **čtyřslabičných** slovních spojení.

A	**E**	**I**	**O**	**U**
pravá strana	jděte k Emě	klidní psíci	Oto, pozor	půjdu k dubu

Mgr. Milena Kmentová – Hudební činnosti v logopedické prevenci
Hudební činnosti v MŠ – Pracovní list č. 4

Slovní zásoba – co je a není k jídlu

Učitelka vede s dětmi krátký motivační rozhovor o tom, co je a co není k jídlu. Jako příklad může sloužit jablko a bačkora. Učitelka naváže na rozhovor popěvkem:

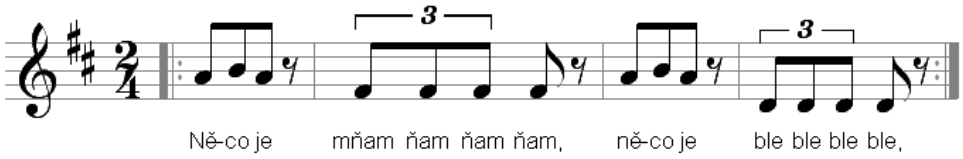

Zpěv doprovází pohybem a výrazem obličeje:
mňam – pohlazení bříška, úsměv
ble – zavrtění hlavy, uvolnění čelisti, nakrčení čela
Děti se k učitelce spontánně připojí a popěvek i s pohybem si osvojí.
Učitelka pak pokračuje zpěvem názvů konkrétních věcí, které jsou nebo nejsou k jídlu. Děti mají za úkol třídit podle představy a přiměřeně reagovat zpěvem podle významu slov – celá činnost je zacílena na **slovní zásobu**. Do seznamu slov jsou záměrně zařazena pouze tříslabičná slova, čímž je zajištěna stálá rytmická struktura hry.

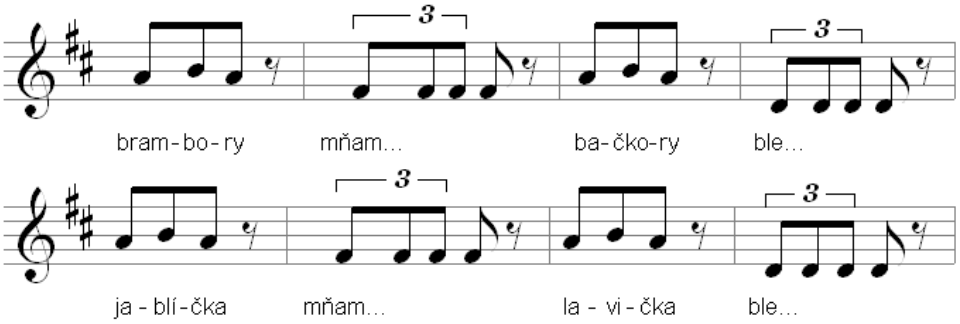

Vytvořte zásobu tříslabičných slov, názvů jídel i ne-jídel v náhodném pořadí. Pokud se vám podaří řadit slova tak, aby se rýmovala, je to výhodou, nikoli podmínkou. Hru ukončete zopakováním úvodního popěvku.

vajíčka	autíčka

Obdobně můžete vytvořit zásobu dvouslabičných slov a na třetí osminovou notu v melodii zpívat sloveso *je* (např. maso **je** mňam, ňam, ňam, ňam, tráva **je** ble, ble, ble, ble).

maso	tráva

Mgr. Milena Kmentová – Hudební činnosti v logopedické prevenci
Hudební činnosti v MŠ – Pracovní list č. 5

Artikulace souhlásek na hranici slov

Dojde-li při slovním spojení k setkání dvou stejných hlásek na konci prvního a začátku druhého slova, nazýváme tento jev u souhlásek **šev**, u samohlásek **ráz**. Správná výslovnost češtiny vyžaduje vyslovení obou těchto hlásek. Tohoto jevu využijeme u dětí na konci předškolního období k dalšímu **rozvoji fonematického sluchu**, kdy dítě začíná analyzovat krajní hlásky ve slově.

Pěveckou činnost motivujeme následujícím minipříběhem:
Paní učitelce se zdál v noci prapodivný sen. Zdálo se jí, že přišla do školky, ve které byli jenom kluci. Stála ve třídě a koukala se, co kluci dělají...
Děti opakují zpěvem po učitelce každý takt nejprve v třídobém taktu, teprve později v dvoudobém. Třídobé metrum poskytuje více času na výraznou výslovnost poslední hlásky prvního slova. Každé slovo zpíváme na jiném tónu, což pomáhá zvýraznit hranici mezi slovy. Dbáme na výraznou výslovnost obou hlásek tvořících šev. Podle situace lze jako oporu při zpěvu použít zvonkohru, xylofon nebo klávesy, ne klavír – děti by neviděly učitelce na artikulující ústa!

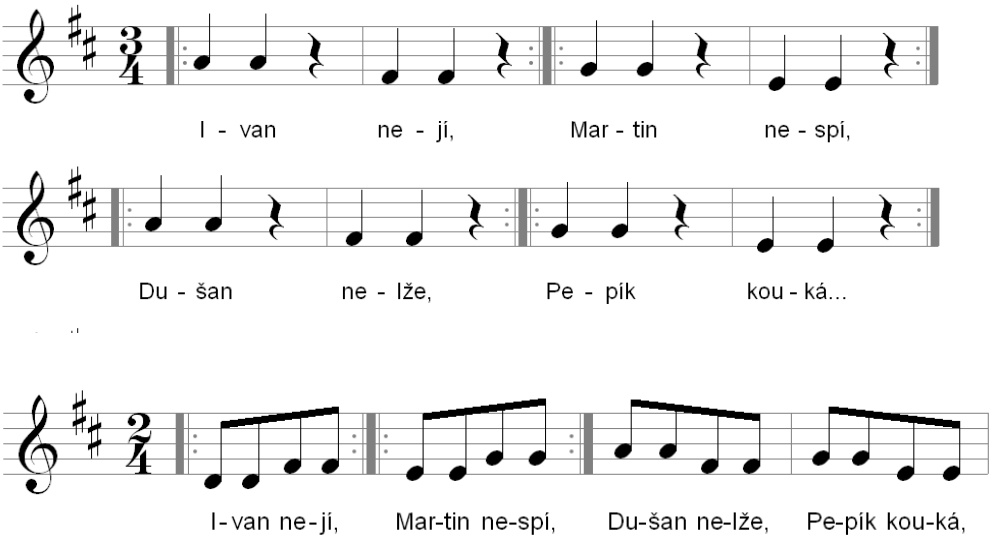

Doplňte vhodná slovesa k chlapeckým jménům. (Pokud přidáte další chlapecká jména, např. Jakub, Václav, dejte pozor na spodobu! Šev vznikne ve spojení Václa**v f**ouká, Jaku**b p**lave.) Pracujte citlivě se jmény, jejichž nositelé jsou přítomni ve třídě!

Marek	Radim
Mirek	Jáchym
Luděk	Adam
Bořek	Libor
Vítek	Viktor

Patrik	Petr
Karel	Bedřich
Michal	Filip
Pavel	Prokop
Emil	Ondřej
Vojtěch	Matěj

Mgr. Milena Kmentová – Hudební činnosti v logopedické prevenci

Hudební činnosti v MŠ – Pracovní list č. 6

Zdrobněliny podstatných jmen

Zdrobněliny jsou v češtině velmi hojné a často používané v aktivní slovní zásobě, přičemž způsob jejich tvoření je velmi rozmanitý. Slovní hry se zdrobnělinami mohou mít mnoho variant. Jednou z nich je **zhudebnění trojic slov** jednoduchou ostinátní melodií, která je zároveň vhodným prostředkem k pěvecké výchově předškolních dětí.

Principem aktivity je pěvecká ozvěna, kdy učitelka předzpívá dětem celou trojici slov a **děti opakují** každý takt. Později se i samy přidávají po zaznění prvního slova a následně se spontánně snaží objevit a ostatním předzpívat další trojice slov odpovídající vzorci.

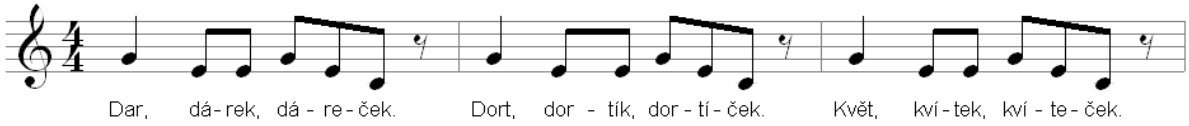

Vytvořte vlastní variace ostinátních melodií pro trojice příbuzných slov.

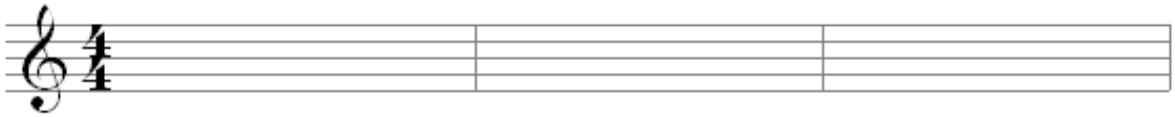

Vytvořte vlastní slovní zásobu pro tuto činnost. (Vyhledejte nebo vytvořte k některým trojicím obrazovou přílohu.)

dar	dárek	dáreček
dort	dortík	dortíček
květ	kvítek	kvíteček
dům	domek	
stůl		

Mgr. Milena Kmentová – Hudební činnosti v logopedické prevenci
Hudební činnosti v MŠ – Pracovní list č. 7

Protiklady přídavných jmen

Prvořadým cílem aktivity je **rozšířit pasivní a aktivní slovní zásobu dětí v oblasti přídavných jmen**. Prostředkem je dialogická zhudebněná jazyková hra – hudební podklad dává celé činnosti rytmus a spád, zvyšuje motivaci, prodlužuje koncentraci. Opakování jednoduché melodie umožňuje zároveň zpřesňování intonace a upevňování dobrých pěveckých návyků. Zásobu opozitních adjektiv strukturujeme podle počtu slabik ve slově: **tříslabičné** přídavné jméno a **opozitní dvouslabičné** přídavné jméno. Učitelka zpívá první dva takty (předvětí), děti doplňují třetí a čtvrtý takt (závětí).

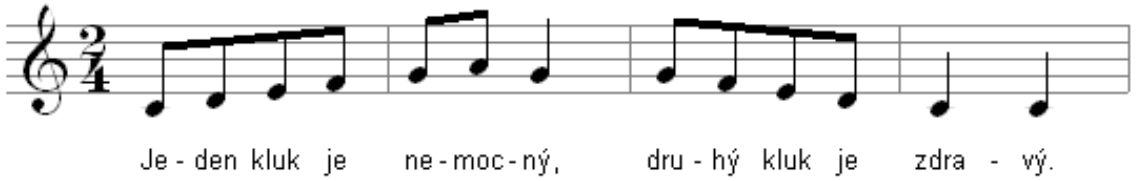

Vytvořte vlastní ostinátní melodii pro tuto pěveckou činnost (např. s nástupem na 5. nebo na 3. stupni a ukončením melodie na tónice – v tomto případě c1).

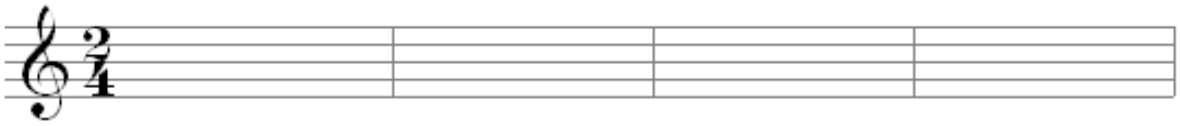

Vytvořte vlastní slovní zásobu pro tuto aktivitu, dodržujte počet slabik přídavných jmen.

Jeden pes je zlobivý	
Jedno auto	
Jeden bonbón kyselý	
Jeden rybník	